

Leren Filosoferen

Derde avond

Humanisme als uitgangspunt

- Toen: rationalistisch humanisme
- Nu: sentimentalistisch humanisme
- Levert voorbeelden, geen gereedschappen

Rationalistisch humanisme

- Rationalistisch
- Op verstand gebouwd
- Vertrouwen in redelijke en principiële procedures
- Gecharmeerd door fatsoen
- Desiderius Erasmus, Michel de Montaigne

Sentimentalistisch humanisme

- Geen heilige begrippenkaders
- Medemenselijkheid meest fundamentele waarde
- Exemplarische bron: liefde tussen ouders & kinderen
- Emotionele drijfveren cultiveren
- vb. David Hume: De rede is een slaaf van de passies
 - Wil je de mens begrijpen, dan moet je zijn emoties kennen

Begrippen

- Instrumenten van ons verstand
- Helpen de wereld als geordend te ervaren
- Nodig om dingen te zien
 - Vgl.: een raam

Paul de Leeuw

Focus op begrippen

- Voorbeeld: Paul de Leeuw
 - Onfatsoenlijk
 - Sympathiek
 - Strijdige begrippen?
 - Waar gaat het om?
- Begripsanalyse:
 - Wat is onfatsoen?
 - Wat is sympathie?
 - Hoe kun je onfatsoen met sympathie verenigen?

Concreet → abstract

- Gebeurtenis → begrip (n : 1)
- Begrip:
 - Collectie gebeurtenissen
 - Prototype
 - Definitie (woordenboek)

Wat is fatsoen?

- Welwillend
- Onpersoonlijk
- Niet-discriminatoir
- Geschikt voor publieke ruimte
- Manier om medemenselijkheid te realiseren

Medemenselijkheid

- Twee mogelijkheden:
 - Onpersoonlijk → fatsoen
 - Gericht op vreemden, passanten
 - Formalistisch
 - Publiek domein
 - Medeleven → sympathie
 - Gericht op vrienden
 - Sentimentalistisch
 - Privédomein

Is er een Nederlandse identiteit?

- Je identificeert je met Nederland
- Maar waarmee identificeer je je dan?
- Identiteit heb je, identificatie doe je
- WRR: identificatie is belangrijker dan identiteit
- Vormen van identificatie:
 - Functioneel
 - Normatief
 - Emotioneel

Emotionele Identificatie

- Trots op Nederland
 - Wij tegen zij
 - Identiteit van 'wij' en 'zij' niet benoemd
 - Wij zijn de norm
- Bransen
 - sentimentalistische medemenselijkheid
 - Niet het fatsoen, maar de sympathie voorop

Overzicht

- Een begrip is een abstractie
- Het abstracte in het concrete: 'dat wat overal op precies de zelfde wijze zichtbaar kan worden'
- Begrippen zijn mentale hulpmiddelen
 - Maken het mogelijk ergens over te denken
 - Organiseren de waarneming
 - Organiseren ons gedrag
- Voorbeeld: 'leven'

Plato's ideeënwereld

- Prototypen
- Niveaus van abstractie
- Voorbeeld: leven

→ hond → dier → organisme → leven

Filosofische specialisaties

- Epistemologie (kennisleer)
 - Waarheid, kennis, feit
- Metafysica
 - Ding, eigenschap, gebeurtenis
- Wijsgerige antropologie
 - Mens, handeling, geest
- Ethiek
 - Medemenselijkheid, fatsoen, sympathie

Vragen 1

- “De Leeuw heeft ons laten zien hoe je zonder fatsoen juist de ruimte kunt vinden voor sympathie”
 - Maar vult de Leeuw niet zelf die ruimte op?
 - Is er nog plaats voor anderen?
- Moeten we fatsoen maar afschaffen?
- Fatsoen respecteert emotionele barrières. Moeten we nu alle barrières afbreken?
- Kun je met iedereen sympathiseren?

Vragen 2

- Moet het verschil tussen publiek domein en privé-domein geen rol spelen in je gedrag?
- Wat is een begrip?
- Waar heb je begrippen voor nodig?
- Hoe kunnen begrippen zich tot elkaar verhouden?
- Hoe kom je van situaties naar begrippen?
- Hoe kom je van begrippen naar situaties?

Casus

De plaszak

- Wat is het geval?
- Om welke begrippen gaat het?
- Wat zijn de standpunten?
- Wat zijn de alternatieven?
- Hoe kunnen we deze casus naar een hoger (abstracter) plan trekken?